

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. vtrum aliqua delectatio sit optima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Super questionis tri-
gesimequarta, arti-
culum tertium.

In articulo tertio,
dubium Thomi-
stis molestum oc-
currit propter illa
verba, Aliqua dele-
ctatio hominis po-
test dici optimum in-
ter bona humana.
Repugnat siquidem
hoc doctrinae aucto-
ritatis, operationem
precedentem puta,
visionem Dei, esse
optimum inter
bona humana.

Ad hoc licet di-
versimode dici pos-
sit, puta, quod dele-
ctatio est optimum,
ut accidens, opera-
tio autem, ut sub-
stantia, iuxta dictum
in questione secun-
da, articulo sexto, vel

quod delectatio est
optimum in genere
motuum appetituum,
vel quod est
optimum secundum
se, quia habet in se
vnde ultimum quietet
appetitum, licet ha-
beat aliud optimum
melius ipso, non ut
bono magis bonum,
sed ut optimo in or-
dine optimum alte-
rius or inis, hone-
stum enim & delecta-
bile duorum bono-
rum ordines consti-
tuunt. Ad litteram
tamen loquendo, di-
stinguo: quia aut est
sermo de bonitate
nature, aut moris.

Si quis enim inspe-
xerit, quod tracta-
tus iste de bonitate,
& malitia est mora-
lis, videbit quod
quæstio est de opti-
mo moraliter, id est
summe consonante
rationi, omittenda-
que censetur contra-
dictionem aliis di-
ctis Sancti Thomae,
puta, quo visio est no-
bilior, quod est finis
etiam delectationis.

Hec enim omnia ad
maiores bonitatem
nature spectant: de-
lectatio siquidem
& operatio conse-
quens eadem nume-
ro bonitate mora-
li bona sunt. Eadem
quippe consonantia,
vel dissonantia con-
sonant, vel dissonant
rationi, ac per hoc
optimum operatio-
nem sequens delecta-
tio, optima est non
minore bonitate, &
non magis, nec mi-
nus bona moraliter.

Nec obstat huic sen-
tentia, quod dicitur
in prima secundæ
Thomæ, quod delecta-
tio est optimum in
genere motuum ap-
petituum, vel quod
est optimum in or-
dine optimum alte-
rius or inis, hone-
stum enim & delecta-
bile duorum bono-
rum ordines consti-
tuunt. Ad litteram
tamen loquendo, di-
stinguo: quia aut est
sermo de bonitate
nature, aut moris.

Si quis enim inspe-
xerit, quod tracta-
tus iste de bonitate,
& malitia est mora-
lis, videbit quod
quæstio est de opti-
mo moraliter, id est
summe consonante
rationi, omittenda-
que censetur contra-
dictionem aliis di-
ctis Sancti Thomae,
puta, quo visio est no-
bilior, quod est finis
etiam delectationis.

Hec enim omnia ad
maiores bonitatem
nature spectant: de-
lectatio siquidem
& operatio conse-
quens eadem nume-
ro bonitate mora-
li bona sunt. Eadem
quippe consonantia,
vel dissonantia con-
sonant, vel dissonant
rationi, ac per hoc
optimum operatio-
nem sequens delecta-
tio, optima est non
minore bonitate, &
non magis, nec mi-
nus bona moraliter.

Nec obstat huic sen-
tentia, quod dicitur
in prima secundæ
Thomæ, quod delecta-
tio est optimum in
genere motuum ap-
petituum, vel quod
est optimum in or-
dine optimum alte-
rius or inis, hone-
stum enim & delecta-
bile duorum bono-
rum ordines consti-
tuunt. Ad litteram
tamen loquendo, di-
stinguo: quia aut est
sermo de bonitate
nature, aut moris.

Si quis enim inspe-
xerit, quod tracta-
tus iste de bonitate,
& malitia est mora-
lis, videbit quod
quæstio est de opti-
mo moraliter, id est
summe consonante
rationi, omittenda-
que censetur contra-
dictionem aliis di-
ctis Sancti Thomae,
puta, quo visio est no-
bilior, quod est finis
etiam delectationis.

Hec enim omnia ad
maiores bonitatem
nature spectant: de-
lectatio siquidem
& operatio conse-
quens eadem nume-
ro bonitate mora-
li bona sunt. Eadem
quippe consonantia,
vel dissonantia con-
sonant, vel dissonant
rationi, ac per hoc
optimum operatio-
nem sequens delecta-
tio, optima est non
minore bonitate, &
non magis, nec mi-
nus bona moraliter.

ne delectabile est bonum bonitate
moralis, quod attenditur secundum rationem.

AD I. Dicendum, quod ideo de-
lectatio non quod propter aliud, quia
est quies in fine, finem autem con-
tingit esse bonum, & malum, quod
numquam sit finis, nisi secundum
quod est bonum quod ad hunc, ita
etiam est de delectatione.

AD TERTIUM Dicendum,
quod hoc modo omnia appetunt
delectationem sicut & bonum, cum
delectatio sit quies appetitus in bo-
no: sed sicut contingit non omne
bonum quod appetitur, esse per
se & vere bonum, ita non omnis de-
lectatio est per se & vere bona.

ARTICVLVS III.

Utrum aliqua delectatio sit optimum.

AD TERTIUM sic procedi-
tur. Vt, quod nulla delectatio
sit optimum. Nulla enim generatio non potest
esse ultimus finis: sed delectatio
consequitur generationem: nam
ex eo, quod aliquid constituitur in
sua natura, delectatur, ut supra
dictum est. Ergo nulla delectatio
potest esse optimum.

¶ 2. Præter id quod est optimum,
nullo addito potest fieri melius: sed
delectatio aliquo addito fit meli-
or: est enim melior delectatio cum
uirtute, quam sine uirtute: ergo de-
lectatio non est optimum.

¶ 3. Præter id quod est optimum, est
uniuersaliter bonum, sicut per se
bonum existens. Nam quod est per
se, est prius & potius eo quod est
per accidens: sed delectatio non
est uniuersaliter bonum, ut dictum
est. Ergo delectatio non est opti-
mum.

SECDONTRA. Beatitudo, est
optimum, cum sit finis humana
uite: sed beatitudo non est sine de-
lectatione. dicitur enim in psalm.
15. Adimplebis me letitia cum uultu
tuo, delectationes in dextera tua
usque in finem.

RESPON. Dicendum, quod Pla-
to non posuit omnes delectationes
esse malas, sicut Stoici; neque om-
nes esse bonas, sicut Epicurei: sed
quasdam esse bonas, & quasdam
esse malas; ita tamen quod nulla
sit summum bonum, uel optimum.
Sed quantum ex eius rationibus datur
intelligi, in duobus deficit. In uno
quidem, quia cum uideret delecta-
tiones sensibiles & corporales in
quodam motu & generatione con-
sistere, sicut patet in repletionem
ciborum, & huiusmodi, aestima-
uit omnes delectationes consequi
generationem & motum: unde,

A cum generatio & motus sint actus
imperfecti, sequeretur quod delecta-
tio non haberet rationem ultimam per
fectionis: sed hoc manifeste appa-
ret falsum in delectationibus intel-
lectualibus. Aliquis non solum
delectatur in generatione scientiæ, pu-
ta, cum addiscit, aut miratur, sicut
supra dictum est: sed et in contem-
plando secundum scientiam iam acquisitam.
Alio uero modo, quia dicebat opti-
mum illud, quod est simpliciter sum-
mum bonum, quod est ipsum
bonum quasi abstractum, & non
participatum, sicut ipse Deus est
summum bonum: nos autem loqui-
mur de optimo in rebus humanis:
optimum autem in unaquaque re est
ultimus finis. Finis autem, ut supra
dictum est, dupliciter dicitur. In ipsa re,
& usus rei, sicut finis auari est uel
pecunia, uel possessio pecuniæ,
& secundum hoc, & ultimus fi-
nis hominis dici potest uel ipse
Deus, qui est summum bonum sim-
pliciter, uel fructus ipsius, quæ im-
portat delectationem quandam
in ultimo fine: & per hunc modum
aliqua delectatio hominis potest dici
optimum inter bona humana.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod non omnis delectatio consequitur
generationem: sed aliqua delecta-
tiones consequuntur operationes
perfectas, ut dictum est: & ideo
nihil prohibet aliquam delectationem
esse optimam, et si non omnis sit realis.

AD SECUNDUM Dicendum, quod
ratio illa procedit de optimo simplici-
ter, per cuius participationem omnia
sunt bona, uel ex nullius additio-
ne fit melius: sed in aliis bonis uni-
uersaliter uerum est, quod quilibet bo-
num ex additione alterius fit meli-
us. Quamuis possit dici, quod de-
lectatio non est aliquid extraneum
ab operatione uirtutis, sed conco-
mitatur ipsam, ut in 1. Eth. dicitur.

AD TERTIUM Dicendum,
quod delectatio non habet quod
sit optimum ex hoc, quod est de-
lectatio: sed ex hoc quod est perfecta
quies in optimo: unde non oportet,
quod omnis delectatio sit opti-
ma, aut etiam bona, sicut aliqua
scientia est optima, non tamen
omnis.

ARTICVLVS IIII.

Utrum delectatio sit mensura, uel regu-
la, secundum quam indicetur bonum,
uel malum, in moralibus.

AD QUARTUM sic procedi-
tur. Vt, quod delectatio non
sit mensura, uel regula boni & ma-
li moralis. Omnia enim mensura-
tur primo sui generis, ut dicitur
Prima Secundæ S. Thomæ.

fui, quod in respon-
sione ad secundum
in prima responsio-
ne author uidetur
yelle, quod delecta-
tio est melior actu
uirtutis, quam sequi-
tur: hoc enim au-
thor non dicit, nec
intendit dicere: sed
prima responsio ibi
data responderet ma-
iori propositioni ar-
gumentum, quæ est
communissima pro-
positio, scilicet, Op-
timum nullo adiecto
fit melius, & dicit
quod est uera de op-
timum simpliciter, &
non de optimo in ge-
nere, quale est de-
lectatio: & ideo da-
to etiam quod ex ac-
tu uirtutis esset me-
lior, adhuc ita quod
fit optimum in ge-
nere. Secunda uero
responsio respondet
minori, scilicet, De-
lectatio addita ope-
rationi est melior, &
dicit quod operatio
non est adiecta de-
lectationi, sed in-
tranea eidem, & hæc
responsio nullam pa-
ritur in seculari, &
& nihil extorquens
omnia saluat. Sic en-
im & est optima mo-
raliter inter bona hu-
mana summe conso-
nans rationi: quia
nihil est melius mo-
raliter ipsa, & est
minus bona natura-
liter operatione quæ
sequitur, quæ est op-
tima, & in genere
moris, & natura in
utroque ordine ul-
timum finis existens
quamuis diuersimo-
de: quia in illo com-
muni sibi & delecta-
tioni, bonitate: in
isto, propria: pro-
pter quod in isto or-
dine finis est etiam
delectationis, in illo
autem non.

Super quæst. trigesi-
maquarta, articu-
lum quartum,

In titulo articuli
quartaduerte, quod
quia mensura est cer-
tificatiua quantita-
tis mensurabilium,
& regula certificati-
ua dispositionis, &
utrumque horum exi-
git primitatem in co-
gnoscendo, & quo-
dammodo in essen-
do secundum ali-
quod genus causæ,
idcirco author pro-
ponendo hunc arti-
culum in enumerati-
one omnium arti-
culo-

q. i. ar. 8.

In corp. art.

ca. 8. a. mcd.
tom. 5.

4. di. 49. q. 3.
ar. 4. q. 3. ad
1.

K 4 culo-